

CONCIO V.

URNA FORTUNÆ, PER QUADRAGESIMAM PROPOSITA
A DIABOLO.

I. Lactucam extrahunt delicati et timidi. — II. Ova, quæ etiam esurialibus cibis intemperantius vescuntur. — III. Muscas, qui inconstanter jejulant. — IV. Glires, qui somnolentiæ se dant. — V. Ursos, qui cum murmure et impatientia jejulant. — VI. Camelos, quia juxta placitum suum jejulare volunt. — VII. Aurum, qui per hos dies lucra quærunt.

THEMA.

Ostendit ei omnia regna mundi, et gloriam eorum.
Matth. IV.

De monstruoso et stultissimo illo imp. Heliogabalo refert Alexander ab Alex. l. V. c. XXI. eum aliquando convivales sortes post cœnam convivis suis proposuisse, sub spe magnorum munerum; qua tamen delusi, alius extrahebat decem camelos, alius muscas, alius auri libras, alius decem ova, alius ursos, alius glires, alius decem lactucas. Non dissimilis huic scurrili Cæsari est princeps tenebrarum harum, diabolus, qui mundi sectatoribus hoc potissimum tempore quadragesimæ mirabilem proponit, et quasi sortilegam urnam, seu nundinas diabolicas, quibus lactat homines, ut hoc sacrum tempus eludant et inane reddant, proponit etiam varias artes et modos violandi quadragesimam, interim suis nugis circumvenit, ut jejunii et aliorum piorum operum fructu spoliaret. Et hic est ille ludio, qui in hodierno evangelio duxit Christum Dominum in præaltum montem, et ostendit ei omnia regna mundi et gloriam eorum. Et vero invenit non paucos, qui in hanc pestilentem urnam immittunt manum suam, et miras vanitates extrahunt, non absimiles illis, quas proposuit Heliogabalus. Nos ergo, ne ab hoc impostore decipiamur, contemplabimur paulisper ea, quæ proponit bona, et eos qui arripiunt ut nobis caveamus.

I. Sunt qui lactucam extrahunt, suntque delicati ac timidi, qui nihil omnino sustinere volunt; timentes ne mox infirmentur, si incipiant jejulare, aliaque pœnitentiæ opera facere. Lactuca tenera admodum et delicata est, sic appellata a lacte; unde timidos et pusillanimes vulgus Germ. appellat *lactucas*. Similes civibus Suedigradensibus in Epiro, qui ab Amurathe Turca obsessi, cum ob dejectum in puteum canem bibere inde nollent ex antiqua Græcorum persuasionem, quæ jubebat morticina non tangenda, alium vero potum non haberent, tradiderunt se et civitatem munitissimam hosti crudelissimo, teste Barletio, in actis Scandeburgi. Hunc enim

in modum delicati aliqui a piscibus aliisque esurialibus cibis abhorrent per quadragesimam, quod sibi eos noxios et mortiferos esse fingant, sicque dæmoni truculentissimo hosti, ostium aperiunt ad capiendas eorum animas. Audiant hi S. Athanasium, in l. de virginitate servanda: « Si accedant aliqui, (inquit,) et dicant tibi: Ne frequenter jejunes, ne imbecillior fias; nec illis credas, nec auscultes; istos enim diabolus subornavit. » Experientia sæpe ostendit tales, qui metu infirmitatis vescuntur carnibus in jejunio, æque aut magis infirmati, quam si abstineant: sola quædam persuasio eos qui jejunium experti non sunt dejicit et dementat. In Sicilia lapidicinis vastissimis homines habitabant, quorum filii inibi educati nullos unquam equos videbant. Quare si quando in civitatem Syracusas venissent, et vidissent equos curru junctos, adeo perterrebantur, ut cum clamore vociferationeque aufugerent, teste Eliano, l. XII. var. hist. XLIV. Pari modo aliqui nobiles delicati, quia ab ætate tenera nullis assueverunt jejuniis, adeo vel eorum solo nomine terrentur, ut primo quadragesimæ conspectu perterriti refugiant, et ad medicos ac parochos pro dispensatione current, o pueri!

II. Alii ova, qui cibis etiam esurialibus intemperantius vel nimia cupiditate vescuntur. Legimus et ova mortem attulisse hominibus. Apulum Saufeium refert Plin. l. VII. c. LIII. dum ovum sorberet intercluso spiritu, a morte occupatum. Alius mendicans cum in festo paschatis collecta a se ova ad saturitatem edisset adstricto ventre, ut neque clysteribus neque medicamentis cederet, interiit, teste Brasavolo, apud Aldrov. l. XIV. ornith. c. I. possunt etiam secundum animam cibi esuriales hominem necare. Vulgo dicimus, novem dedecora seu errores incurri posse in ovi comestione: pari ratione et in quadragesimalibus cibis novem errores committi possunt. Primus, si nimio desiderii æstu sumantur. Unde S. Greg. l. III. mor. c. XXV. ait: « Antiquus hostis, quia non cibum, sed cibi concupiscentiam esse causam damnationis intelligit, et primum sibi hominem non carne, sed poma subdidit: et secundum non carne, sed pane tentavit, hinc est, quod plerumque culpa committitur, etiam cum abjecta et vilia sumuntur. » Scimus Esau sua primogenita vendidisse pro vili lentis edulio, quia nimirum ejus incredibili cupiditate trahebatur, Gen. XXV. Secundus, si intemperantius sumantur: qua de causa videntur puniti fuisse plaga ignis Hebræi, qui concessis sibi coturnicum carnibus gulose nimis se ingurgitarunt, Num. XI. Tertius, si nimis tempestive, ante consuetum scilicet

tempus; hoc enim est contra antiquam et receptam Ecclesiæ consuetudinem, quæ vim legis obtinet. Quartus, si quis in die sæpius quam semel refectionem sumat: hoc namque jejunii rationem tollit. Quintus, si vespere in parva refectiuuncula excedat se satiando. Sextus, si refectio meridiana nimis diu producat et continetur, v. g. usque ad tempus cœnulæ. Septimus, si nimis lautitiæ quærantur, de quibus S. August. ser. CLVII. de tempore ait: « Sunt quidem observatores quadragesimæ deliciosi potius quam religiosi, exquirentes novas vanitates magis, quam veteres concupiscentias castigantes: qui pretiosis copiosisque apparatus fructuum diversorum quorumlibet varietates et sapes superare contendunt. » Sic ille verissime. Octavus, si cibi abstinentia vini in ingurgitatione compensetur. Nonus, si in ipso jejunio modus et discretio non servetur, sed valetudo lædatur, quod tamen in paucis timendum.

III. Alii muscas, qui postquam ad tempus jejunarunt, postea in medio ac fine deficiunt, et tædio affecti impatientes fiunt. Muscæ inconstantem volatum habent, quia cauda carent, ut ratiocinatur Aldrov. l. de exsang. anim. Similes ergo sunt illis, qui bene quidem incipiunt jejuniæ aliaque pœnitentiæ opera, sed ad finem opus corrumpunt, cessatione vel impatientia. Qua de re intelligere possumus, quod ait Ecclesiast. c. X. *Muscæ morientes perdunt suavitatem unguenti*. Suave unguentum est jejunium, animabus corporibusque curandis ab Ecclesia salubriter institutum. Quo facit id quod Dominus Matth. VI. ait: *Cum jejunas, unge caput tuum*, h. e. hilarem te ostende: conservat enim spiritum a multis peccatis, quin etiam ipsum corpus. Hoc vero vitatur a muscis incidentibus ac cum morte inibulciantibus, quando incipimus in jejunii tolerantia deficere, idque impatienter ferre, quasi moriendum nobis sit. Sic perditur unguentum nostri jejunii alioqui pretiosum, ut nauseam Deo creet. Contigit simile quid Hebræis in deserto, quibus manna initio valde sapiebat; verum post annos aliquot nausea fuit, adeo ut clamarent, Nu. XXI. *Anima nostra jam nauseat super cibo isto levissimo*. Obtinuerunt ergo carnes sed in perniciem et interitum suum, ut ibi refertur. Audiamus hac de re S. Chrys. in illa verba: Vidi Dominum, hom. III. « Initio quidem non egemus multa exhortatione. Cur ita tandem? Eo quod quilibet homo, etiamsi fuerit omnium pigerrimus, aggressurus negotium, plurimam in principio adhibet diligentiam, dumque animi vigent, alacritas et vires integræ

sunt ac recentes, facile ad id, quod propositum est, pertingit: cæterum ubi major pars viæ peracta est nobis, jamque alacritatis vigor evanuit, viresque nostræ defecerunt, nec aliud superest, quam decidamus: tunc nobis in tempore adest propheta veluti pro baculo quopiam alloquium suum nobis porrigens ac dicens: In fine ne corrumpas. Tunc enim diabolus spirat vehementius. Et quemadmodum piratæ, qui mare navigiis infestant, non tum, ubi conspexerint naves e portu exeuntes invadunt, (quid enim hinc fructus caperent, si scapham inanem demergerent?) sed ubi redierint onustæ plenæque sarcinis, tum demum omnes expediunt artes: ita sceleratus ille demon simulat et videt aliquos multa collegisse, videlicet jejunia, preces, elemosynam, castitatem, etc. tunc irrumpit undique thesaurum perfodiens ut in ipsis portus ostiis scapham demergat, etc. »

IV. Glires alii, qui nimirum somno et somnolentiæ hoc tempore manciantur. Notum est de gliribus quod per hiemem totam dormiant, et in vere primum evigilent. Hos imitantur primo, qui sacro quadragesimæ tempore, quod corpori per abstinentiam detrahunt, compensant per somnolentiam: non advertentes, quod Ecclesia per quadragesimam singulis diebus initio matutinæ horæ ad vigilantiam nos hortetur: *Non sit vobis vanum manere surgere ante lucem, quia promissit Dominus coronam vigilantibus*. Ratio est, quia in somno plus homini insidiatur et nocere potest dæmon, sæpius ex parte sensibus præsertim si ex pigritia prolongetur et hoc sacro tempore, teste S. Leone, serm. II. de quadrag. « Semper tibi, o anima christiana, inquit, vigilandum contra salutis tuæ adversarium fuit, sed modo tibi major cautio et sollicitior assumenda prudentia est, quando idem hostis tuus acriori sævit invidia. »

Secundo, qui hoc sacro tempore dormiunt in peccatis, nondum expiata conscientia, adeoque privant se merito jejunii, aliorumque bonorum operum, quæ per quadragesimam faciunt. Nisi enim in statu gratiæ sint, mereri nihil possunt. Suadeo igitur ipsis, ut initio mox quadragesimæ per confessionem se Deo reconcilient: *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis*, canit eis Ecclesia. Videant ne contingat eis sicut gliribus montanis in Vallesia, qui dum hieme sub nivibus dormiunt in cavernis suis a rusticis, qui prius eorum cubilia observarunt, eximuntur, et dormientes adhuc in forum vendendi gestantur, nec prius evigilant, quam venditi ad culinam cultrum jugulo suo appositum sentiant, (ut alibi retuli.) Hoc enim sæpe

contingit iis, qui profunde in peccatis dormiunt, nec excitari etiam sacris temporibus queunt, ut venundati et relictii in lethargo peccatorum suorum prius sentiant cultro mortis jugulum suum a dæmone peti, quam evigilare cœperant, ut Zeno imperator ebrietati deditus, qui postquam a conjuge frustra sæpe reprehensus fuit, tandem ab eadem crapula edormiens, sepulcro inclusus ac desertus est, ac licet post evigilans terribiliter clamaret et omnia sponderet, auditus tamen non est, ut dixi alibi.

V. Alii extrahunt ursos; qui videlicet hoc jejunii et pœnitentiæ tempus peragunt coacti et cum murmure atque impatientia. Sic enim et ursus in principio hiemis per quindecim dies, vel ut Aristoteles, VIII. libro animal. c. XVII. et dies quadraginta latitans in caverna sua jejunit, et pedes tantum suos sugit: sed cum murmure continuo, ut scribit Alexander, apud Gesner. in urso: cui simillimi sunt, qui per quadragesimam abstinent a carnibus, deliciis, choreis, convivii, nuptiis, aleis, etc. non tamen sine murmure, execratione, impatientia. Neque isti Deo placent; scimus enim Christum non admisisse nisi voluntaria obsequia. Venit aliquando in terram Gerasenorum, et liberavit ibi a dæmone duos obsessos; verum quia Geraseni ægre eum sustinebant, rogaverunt, ut discederet, mox ab eis recessit, Luc. VIII. Similiter in civitatem Samaritanorum, quia ipsum velut Judæum recipere nolebant, noluit intrare, nec ab invitis obsequium petere vel accipere, Luc. IX. Poterat etiam in hodierno evangelio dæmonem compellere, ut sibi ministraret, sed qui ad id cum murmure et coactus fecisset, maluit ss. angelos admittere, qui cum gaudio id faciebant. Et vero nunc jejunii lex tam est moderata, ut nemo jure conqueri de austeritate possit. In primitiva Ecclesia et deinceps per aliquot sæcula jejunabant Christiani usque ad vesperam, ut patet ex Tertulliano; qui eorum refectionem appellat *seras escas*, l. de cultu fem. c. IX. Hieronymo in vita S. Hilarionis; Paulino, in vita S. Ambrosii; Augustin. epistol. LXXXVI. Concilio Chalcedonensi; S. Bernardo et aliis. Abstinebant non solum a carnibus sed etiam a lacticiniis, ovis, caseo, vino. Nesciebant refectiunculam vespertinam, quæ postea ob crescentem sensim naturæ humanæ infirmitatem admissa est. Eodem modo pœnitentiæ pro peccatis injungendæ magnopere mitigatæ sunt, et alias ostendimus: indulgentiæ frequenter offerebantur, nec magno labore parari possunt.

VI. Alii camelos, qui per hos pœnitentiæ dies non tam Ecclesiæ ductum quam propriam

voluntatem sequuntur, aut vulgi consuetudinem. Cameli ultra consuetum viæ spatium non procedunt, nec plus instiuto onere recipiunt, teste Plinio, l. VIII. c. XVIII. Ingeniculati accipiunt sarcinas, et ubi satis impositum esse ipsis videtur, exsurgunt frustra ad majores gravioresque coguntur, teste Julio Scaligero contra Cardan. exerc. CCIX. n. II. Ad hæc qui sunt unius societatis, semper volunt simul comedere, et si unus ex iis edere nolit, aut non possit, solent cum eo cæteri quoque jejunare; ut ait Petrus Alphonsi, apud Bercorium, in reduct. l. X. c. XVII. Hunc in modum aliqui jejunare quidem volunt et suscipere onus pœnitentiæ, sed juxta suum placitum, non juxta Ecclesiæ præceptum aut superiorum directionem: vel sequuntur vulgus, cum eo comedunt et jejulant præcise ob societatem. Parum hoc Deo placet, uti discimus ex Isaia, c. LIII. ubi tales conquerentes: *Quare jejunavimus et non aspexisti, humiliavimus animas nostras (ad onus pœnitentiæ excipiendum) et nescisti, audiunt: Ecce in die jejunii vestri, invenitur voluntas vestra.* Sane ss. patres, uti S. Leo, ser. IV. de quadrag. aliique majus virtutum et pietatis studium requirunt a fidelibus in quadragesima, quam aliis temporibus ob sacramentum passionis Dominicæ juxta antiquam Christianorum consuetudinem. a quorum vestigiis discedere nos non decet.

VII. Alii totidem auri pondera extrahunt; qui per hos dies non de lucris spiritualibus, sed de bursæ lucris cogitant, quid in proximis nundinis quadragesimalibus vendant aut emant: animæ vero negotium ad finem quadragesimæ rejiciunt id quod Isaïas præcit. loc. taxat: *Ecce in die jejunii vestri omnes debitores vestros repetitis.* Quid autem absurdius esse potest, quam eo tempore debitores suos ad solvendum cogere, quo quis a peccatorum debitis cupit liberari divina misericordia? Lucrum animæ suæ negligere, et lucrum pecuniolæ captare? Jure sane his dicit Christus: Nolite tempus salutis animarum facere tempus nundinarum, quomodo mercantibus in templo dixit: *Nolite facere domum Patris mei domum negotiationis,* Joann. II. Paris enim delicti est, tempus sacrum dare profanis rebus et nundinis ac locum sacrum, idemque flagellum meretur: nempe ut moriens obliviscatur sui, qui vivens oblitus est Dei et salutis suæ. « Fuit unus hujusmodi, inquit, S. Bernard. fer. V. post dom. IV. quadr. to. IV. dives mercator, avarus, senex et sine filiis, qui dum esset graviter infirmus, uxor hortabatur eum ut confiteretur: et ipse respondebat: Venerunt nova de Galæis Flandriæ; et uxor

dicit: Dimittite Galæas, et cogitate de factis animæ. Et ille dicit: Quantum valet piper? Ascendit vel descendit ejus pretium? Et illa dicit: Amore Dei dimittatis ista; nunc ecce frater, confiteamini. Et ille repellit uxorem et omnes dicentes, quod confiteretur, dicens: Vos facitis me mori ante horam, reficando mihi talia. Et sic dicendo de suis mercantiis animam diabolo commendavit. » Ita ille.

Quare, auditores, cavete quæso ne in ollam istius Heliogabali manum immittatis, decipit enim impostor et mortem in olla sua proponit;

nec aliud quærit quam ut tempus quadragesimæ, quod debemus Deo, ipsi impendatis, adeoque eum quodammodo cadentes adoretis. Absit a vobis hæc insania. Dicite ei cum Christo: *Vade Satana: veniant sancti angeli, qui ministrent vobis dona cœlestia, et cibos animæ: Dei verbum, sacramenta salutaria pœnitentiæ et eucharistiæ, orationem, mortificationem appetituum carnalium, corporis castigationem, misericordiam erga pauperes. His vescimini et vivetis.*